

Zorgeloze jaren zijn voorbij, turbulent tijdperk begint nu echt

27 december 2022 | Leestijd: 5 minuten

Hopelijk gaan Nederlanders in 2023 zélf de lichtpuntjes zoeken en creëren. Want de zorgeloze jaren zijn echt voorbij.

Lange tijd hebben Nederlanders zich kunnen wentelen in routineuze zorgeloosheid. Niet te veel uren werken, koopkracht redelijk stabiel, betaalbare energie en oorlogen ver weg. Maar in 2020 was de zorgeloosheid in één klap voorbij. Bedreigd door een onheilspellend virus kwam het normale leven tot stilstand. Voor het eerst na de Tweede Wereldoorlog kwam er een avondklok.

(https://cdn.prod.elseone.nl/uploads/2022/12/IMG_NEDESSAYBEVOLKING.jpg)

Illustratie: Peter ter Mors

Tienduizenden families kregen tijdens de pandemie de vroegtijdige dood van een naaste te verwerken. Maar als neveneffect bracht de pandemie ook onverwachte lichtpuntjes: mensen leerden digitaal contact te houden met collega's en familie, velen konden zelf hun dagritme bepalen, en koppels hadden meer tijd voor elkaar. Bovendien nam de luchtvervuiling af.

De mondiale bevolkingsexplosie is nog lang niet voorbij

Maar het coronadrama was nog niet voorbij of een oorlog in Europa toonde dat grenzen er nog steeds toe doen. Op de VN-klimaatconferentie in Egypte bleek dat de wereld niet zo maar meegaat in een gedroomde fossielvrije toekomst. En nee: de mondiale bevolkingsexplosie is nog lang niet voorbij. De strijd om de ruimte in Nederland zal daardoor worden aangewakkerd. En ja: Nederlanders worden armer en moeten de handjes misschien meer laten wapperen. In 2023 zal definitief doordringen dat er een decennium van onzekerheid en verandering is aangebroken.

In dit licht is het niet vreemd dat onder de bevolking in veel westerse landen, waaronder Nederland, het algemene gevoel groeit 'dat we met het land op een verkeerde weg zitten'. Begin 2022 had 55 procent van de Nederlanders dat gevoel. Op de drempel van 2023 is dat percentage opgelopen tot ruim 80 procent.

([https://cdn.prod.elseone.nl/uploads/2019/09/Demografie-hoofd_preview-](https://cdn.prod.elseone.nl/uploads/2019/09/Demografie-hoofd_preview-e1568205661409.jpg)

[e1568205661409.jpg](https://cdn.prod.elseone.nl/uploads/2019/09/Demografie-hoofd_preview-e1568205661409.jpg)).

Waarom het echte demografische tumult voor Nederland nog moet beginnen

(<https://www.ewmagazine.nl/nederland/opinie/2022/09/waarom-het-echte-demografische-tumult-voor-nederland-nog-moet-beginnen-902847/>)

Mensen verlangen naar antwoorden op de waaier aan onzekerheden, waaronder aanhoudend koopkrachtverlies, gerommel met pensioenen, groeiende woningtekorten, onbeheersbare immigratie en gebrek aan toekomstperspectief. De roep om een politieke koerswijziging en heldere standpuntbepaling door politici zal daardoor sterker worden. Zolang gevestigde partijen om oplossingen heen blijven draaien, zullen kiesgerechtigden de regerende partijen steeds meer de rug toekeren.

Bij de Provinciale Statenverkiezingen 2023 kan daardoor verdere polarisatie zichtbaar worden. Lokale politieke partijen en partijen expliciet links en rechts van het midden met minder vage standpunten, trekken al langer meer kiezers. De kans is groot dat de politieke kloof in 2023 dieper wordt.

De consument heeft op de drempel van 2023 nauwelijks nog vertrouwen

Ook economisch is het turbulent. In de loop van 2022 kwam de gemiddelde consument terecht in een rode zone. Op de drempel van 2023 heeft de consument dan ook nauwelijks nog vertrouwen. Eerder heerst er economisch wantrouwen. Een flinke meerderheid schat zowel de eigen financiële situatie als die voor de economie voor de komende maanden negatief in.

En als demografen iets weten uit het verleden, dan is het dat met de toenemende geldzorgen veel mensen andere dingen aan hun hoofd hebben dan kinderen krijgen. Een trendwijziging in consumentenvertrouwen was de afgelopen decennia telkens de voorbode van een stijging of daling in het aantal geboorten, ook al was dat soms met een vertraging van twee of drie jaar.

Verder kunnen oplopende schuldgevoelens onder millennials over het klimaat, meer koppels ertoe brengen om af te zien van nakomelingen. Dat kan de trend naar krimpnde generaties versterken. Alles tezamen zal dit pessimisme in 2023 merkbaar kunnen worden in minder zwangerschappen en baby's dan verwacht.

NUMMER 19 • 75STE JAARGANG • 11 MEI 2019 • € 6,99

ELSEVIER

Eerst de feiten. **WEEKBLAD**

Special
Interieur
& Design
32 pagina's

Meer baby's meer macht

WAAROM
VEEL LANDEN
INZETTEN OP
BEVOLKINGSGROEI
(EN EUROPA
ACHTERBLIJFT)

8 719558 830169 01919

Meer baby's, meer macht

(<https://www.ewmagazine.nl/nederland/achtergrond/2019/05/meer-babys-meermacht-167241w/>)

‘Babyschaarste’

Toch zal ‘babyschaarste’ als thema taboe blijven voor de nieuwe staatscommissie bevolkingsgroei. Die heeft als opdracht na te gaan hoe het gebrek aan toetreders tot de arbeidsmarkt kan worden opgelost met immigranten. Dat is het uitgangspunt in het EU-migratiebeleid. Toch kan iedereen bedenken dat aanhoudend dalende kindertallen over twintig jaar leiden tot minder starters op de arbeidsmarkt. Immigratie als oplossing voor vergrijzing mag politiek wel, geboortepolitiek om babyschaarste te voorkomen, blijft taboe.

Daarom vullen ook in 2023 reguliere arbeidsmigranten en expats opnieuw de tekorten aan. Daarnaast melden zich studenten en asielmigranten als nieuwe ingezetenen. De ongekende immigratiegolf van 2022 zal in 2023 voor extra naweeën zorgen. Onder meer door de komst van partners of gezinsleden van asielmigranten die eerder kwamen.

Daarnaast blijft het aantal nieuwe asielzoekenden ook in 2023 relatief hoog. Eind 2022 heeft het kabinet toegezegd te onderzoeken of de asielstroom kan worden beperkt. Wie het Coalitieakkoord nauwkeurig leest en de EU-plannen erbij haalt, ziet de neiging om controle op immigratie te houden door arbeidsmigranten te rekruteren uit landen waar nu vluchtelingen vandaan komen.

Tussen de regels door is dan te lezen dat men greep op asielmigratie wil houden door economische vluchtelingen de status van arbeidsmigrant te geven. In wezen een administratieve wisseltruc.

(https://cdn.prod.elseone.nl/uploads/2022/11/TMG_JanLatten-scaled.jpg)

De demografische realiteit haalt de verwachtingen razendsnel in

In 2017 dacht het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) dat de 18 miljoenste inwoner in 2031 te verwachten is, maar met het actuele groeitempo kan die er in de loop van 2024 al zijn. De demografische realiteit haalt de verwachtingen razendsnel in. Helaas is er daardoor geen rekening gehouden met het extra ruimtegebruik en een toenemende woningvraag. Het tekort in 2023 wordt groter in

plaats van kleiner. Nieuwe inwoners uit het buitenland zijn immers geen pasgeborenen, maar hebben bij aankomst meteen een eigen huis nodig.

Los daarvan zijn er ook steeds meer Nederlanders die als eenling een eigen woonplek zoeken. In 2023 zal het aantal partnerloze huishoudens volgens het CBS toenemen met ruim 50.000 tot bijna 3,9 miljoen. Bijna de helft van alle woningen, 47 procent, wordt dit jaar bewoond door een partnerloze, eventueel met kind. Ingezetenen en immigranten zullen wedijveren om woonruimte die almaar schaarser wordt.

Voor zover ik het kan overzien, wordt 2023 een jaar met veel 'uitdagingen' om weer op de juiste weg te komen. Dat zal niet meteen lukken. Dit is een overgangsfase. Des te meer moeten mensen individueel of collectief zoeken naar nieuwe routines. Naar veerkracht, vertrouwen en sociale verbinding. De zoektocht naar die positieve elementen wordt het hoopvolle van 2023.

Jan Latten

Jan Latten (1952) is emeritus hoogleraar sociale demografie aan de Universiteit van Amsterdam. Eerder was hij hoofddemograaf van het Centraal Bureau voor de Statistiek.

MEER VAN DEZE AUTEUR

JAN LATTEN

Waarom het echte demografische tumult voor Nederland nog moet beginnen

[\(https://www.ewmagazine.nl/nederland/opinie/2022/09/why-the-real-demographic-tumult-for-netherlands-still-has-to-begin-902847/\)](https://www.ewmagazine.nl/nederland/opinie/2022/09/why-the-real-demographic-tumult-for-netherlands-still-has-to-begin-902847/)

JAN LATTEN

Kloof tussen Randstad en Randland zal alleen maar toenemen

[\(https://www.ewmagazine.nl/opinie/opinie/2022/07/social-and-economic-gap-between-randstad-and-randland-will-only-grow-893406/\)](https://www.ewmagazine.nl/opinie/opinie/2022/07/social-and-economic-gap-between-randstad-and-randland-will-only-grow-893406/)

JAN LATTEN

Hoe stimuleren we solidariteit tussen generaties?

[\(https://www.ewmagazine.nl/nederland/opinie/2022/06/how-we-stimulate-solidarity-between-generations-888933/\)](https://www.ewmagazine.nl/nederland/opinie/2022/06/how-we-stimulate-solidarity-between-generations-888933/)

JAN LATTEN

De eenzijdige kijk van Brussel op arbeidsmigratie

[\(https://www.ewmagazine.nl/opinie/opinie/2022/05/the-one-sided-view-of-brussels-on-labour-migration-884311/\)](https://www.ewmagazine.nl/opinie/opinie/2022/05/the-one-sided-view-of-brussels-on-labour-migration-884311/)

ALLES VAN DEZE AUTEUR

(HTTP
LATTE